

מעשה מטופש

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים ה', עמ' 347-350
תרגום: אורי אורלב

- כן – אדוני המנהל, מעלתך – לא, בוא נדבר בכנות – גנבתי ארבעת אלפים מאתיים ששים ושמונה רובלים.

מנהל המשך רשם מוכנית בפנים קודרים: 4268 ... 4268.....

וחשב.

"הסכום גרשם על חשבון ההפסדים. מהלך פורמלי שולי – לא יותר."

אמנם כל סכום שלא מרויחים אותו, אלא מפסידים, חדל להיות שולי; אבל האם קים הפסד שלא נתן לכסותו?

קודם כל יקצצו ההעלאות והמענקים, בעונה הבוערת יתקבלו שני עובדים פחות, בעית אורור המשך תדחה לשנה הבאה, השאר יתכסה מתמיכה ביולדות, מדמי מחלה, מן המענקים להלויות; הרי בני האספסוף הזה לא עושים שום דבר אחר, רק יולדים, נופלים למשקב ומתים.

אבל הצד המוסרי של הבעיה?

איך אפשר למסור לידי המשטרה עובד ששמש דגמה, אחרי שש-עשרה שנות עבודה ללא רבב פביכול, עובד המצוי ברגי המשך, שיטתי, שקט, אינו שותה, לא מהמר, לא מעשן, סיע לא אחת להבריז בעבודה ובסך הכל יכול היה לגנב הרבה יותר, והוא בא ומגלה את סודו בעצמו, מרצונו הטוב, וממתין לגזר דין חמור בהכנה?

את הסכום המעיק חלק המנהל בשש-עשרה וקיבל 266 רובלים ו-75 קופיקות.

- אמור לי בבקשה, אדוני, איך זכלת לעשות דבר כזה? ובמיוחד אתה? מה עלי לחשב עכשו על האחרים, על חבריך לעבודה, אם אתה... הרי ידעת, אדוני, מה רבה היתה אהדתי אליך?

- על פניו חרושי הקמטים של הפקיד הנתיק זלגו שתי דמעות והיו תשובה חידה לשאלה מלאת התרעמת.

מעשה מטופש!

למטמטם הזקן הזה לא מגיע גורל אחר אלא להרקב בפלא. תמיד כל כך פנוע, צנוע... צבוע, מנגל... – אבל המשך?

חביבו של המנהל, מי שזכה תמיד לכל המחמאות, ששמש דגמה בכל סכסוף על העלאות, על זמי חפש, על הלואות ומקדמות. – לא? היתה סוף לחשוישים, לחיוכים מרשעים, ואיזה נצחון לכל החברה.

לא, הרי זה סקנדל, בזיון. הנוכל הזה מבין והוא סומך על כך.

- האם מישהו מלבדך יודע על מעילתך, אדוני?

- אף אחד, אדוני המנהל.

- האם תוכל להשבע על כך, לתת לי את מלת הפוד שלך?

- אין לי פבוד, אדוני המנהל, אין לי מלח, לא נשאר לי שום דבר... לא פלום...

- תפסיק ליבב – נשף המנהל. – למה גנבת, ספר.

- המשפך לא הספיקה, אדוני המנהל. הוצאות בלתי צפויות. הגה ספר ההוצאות. רשמתי את הכל עד הגרוש האחרון.

המנהל נטל את הספר בתנועה מוכנית.

"שכר דירה, הוצאות מחיה, רשום לבתי ספר, נעלים..."

- מדוע לא דרשת העלמה?
- דחו את בקשתי, אדוני המנהל.
- אתה משקר.
- אני אומר את האמת, אבל אחרי מה שקרה אתה לא חב להאמין לי, אדוני המנהל. כל עוד הסתתרת...
 - זה מספיק – קטע המנהל את דבריו בהריפות. הנה התנאים שלי. התנאי הראשון: תכניס סדר בספרים; התנאי השני: בעוד שלושה חודשים תקבל חפץ ולא תשוב ממנו; התנאי השלישי: דומיה מחלטת או בית-סחר. – אני סולח לך.
- עניו הדהויות ושטופות הדמעות של הפקיד הביטו נשר בעיני המנהל.
- לא, אדוני המנהל, אינני יכול... חשבתי על כך זמן רב לפני שהחלטתי. אינני יכול. אינני יכול יותר...
 - מה אינך יכול?
 - להעמיד פנים – לשקר – כך אינני יכול לחיות.
 - ומה אתה רוצה לעשות?
 - את הדבר האחד שיכול להשיב לי את כבודי בעיניך, אדוני המנהל, בעיני עצמי ולפני הכל בעיני הילדים שלי.
- התפרצות ממשכת של בכי.
- בלי הצגות, רק בלי הצגות. השיחה שלנו התארכה כבר זמן רב מדי וזה מעורר תשומת לב, אתה תצא מכאן בעינים בוכיות – תבין, על כך המאזינים מונח כאן כבוד החברה. אתה לא אדם משחת, אדוני... שלא לדבר על כך שזאת תופעה רגילה בחיי המסחר, יומיומית... עבדת קודם לכן בסניף שלנו במשך שמונה שנים... יחד – כמעט חצי יובל... במשך רבע מאה הרי זה יכול לקרות פעם אחת לך אדם.
- לא, אדוני המנהל. זה לא פעם אחת, אלא שורה ארוכה של שנים – שקרים, צביעות, הונאה... היה צריך להעלים, לזנוף בספרים... ואתה כל כך סמכת עלי, אדוני המנהל.
- בשם אלהים, חדל לבכות... עברה כבר חצי שעה... כבר פעמים דפקו בדלת... תבין: כבוד החברה שפגעת בה מונח על כך המאזינים, כבודי אני, אחרי שהתחסתי אליך, איך להגיד, נו, באהדה... אני חוזר בי מפל התנאים... אני דורש בשם הידידות שלנו... אתה מבין אדוני... אני דורש... אני עומד על כך...
 - מה, אדוני המנהל...
- אני דורש הקרבה... אל תפצה פה, מפני שאני תובע זאת ממך... מטעמים נעלים. המנהל נטל את זרועו של המועל ההמום, נכנס זקוף למשךד ופתח בנאום חגיגי:
 - רבותי, רק היום, כשעברתי על המסמכים, שמתי לב שהקולגה שלכם עובד אצלנו מזה... עשרים וחמש שנה. אני מניח, שתצטרפו לחגיגה לכבוד העובד הקורן והישר ללא רבב.
 - מפל עבר לחצו את ידי הפקיד שטוף הדמעות, והעריפו עליו ברכות: נו, נו, אחרי נאום כזה ה"זקן" נעשה משהו רציני לכבודו.
- בסעודה החגיגית נשפכה השמפניה כמים ונאומי ברכה חמים רדפו זה את זה. נכתב על כך אפלו בעתונים.

